

Cihan
Çetinkaya

Araf ta Yedi Gec

Her şey zıddı ile kaimdir...

ROMAN

Arafta Yedi Gece

Kuşlar güzeldir, çünkü yeryüzüne mümkün olduğunca az temas ederler. Uçuyorlardı; kimi zaman bir dama konuyor, ötüyorlardı. Onunsa çevresinde üç duvar ve de bir pencere. Sonra bir masa, eski ihtiyar koltuk ve bir de kitaplar. Bütün hayatı küçücük bir odadan ibaretti; havada buhurdanın kesif kokusu, küllükte yine yarım izmaritler.

Bazen karıncalanan bacaklarını açmak için yürürdü pencereye doğru; müebbet bir hükümlü gibi adımları tekinsiz ve kalbinde olan biteni kabullenerek, boynu eğri yürürdü. Yürürdü, hani o küçük hayat temasına doğru; uzaklara kavuşma gayretine, bekleyişlerin dirsek askısı pencereye doğru yürürdü. Uzun uzun bakar ve izlerdi oradan; kaldırım taşları üzerinde eksik gedik, nereye gittiğini bilmeden ilerleyen insanları. Soğuk bir kış günü, yağan karı paltolarına sarılarak karşılayan şehrin insanları.

Şehrin insanları, derdi eskiler; düşlerden geriye kalanlar. Büyük umutların küçük tortusu, olmadık hayallerin müflis tacirleriydi onlar. Halk için halka rağmen hükmedenlerin tebaası şehrin insanları. Bir akşam vakti, kardan örtülü ev yolunu arayanların hikâyesi. Fabrikalar, işhaneler, beton kuleler ve otobüs durakları arasında deveran eden bir hayatın, tütmeden tükenen tezahürüydüler.

Kimdi kaybeden ve kimdi kazanan? Sofrada bir ekmek vardı, kimse payına razı olmadı. Kiminin doydu karnı, lakin bir türlü doymadı gözleri. Kimiyse çifte yedi, tekme yedi kimi; boğazından bir lokma olsun geçtiyse de kusturuldu. Lakin nedense o da ayrılmadı sofradan,

bekledi. Bu çetin mücadelenin var mıydı bir galibi? Dünyada galibiyet arayanın, var mıydı merhametten bir payesi? Yürüyorlardı caddelerde; soğuk bir kış günü, yağın karı paltolarına sarılarak karşılayan şehrin insanları.

***

Kaçardı aynalardan ya da bir göl kenarında suya nazardan. Ve fakat bazen pencere camında kendi aksi ile karşılaşır, yüzleşir ve öylece takılı kalırdı gözleri. Başkaları hakkında hüküm sahibi olmak kolaydır elbet. Peki aynı acımasız düşünceleri, bir hançer gibi kendi göğsüne de saplayabilir mi insan? Yeterince dürüst müdür? Var mıdır bir cesareti? Hakikat ile yüzleşmek ve onu dosdoğru kabul etmek, mümkün müdür? Kandırılmadı insan, kandırılmak istedi! Yalanlar avutsun onu istedi belki de. Fakat hakikat ile yüzleşince, kendini değil de başkalarını suçladı. Böylesi daha kolaydı çünkü, daha makul. İnsan kendine itiraf edemese bile kandırıldığının çoğunlukla farkındadır. Peki aynı acımasız düşünceleri, bir hançer gibi kendi göğsüne de saplayabilir mi? “Cesur bir kimse değilim, olmayacağım da” dedi, kendi kendine.

Nedenleri vardı. Binlerce korku içinde, korkular da onun içinde yaşıyordu. Mütemediyen kendi sesini duymaya ihtiyaç duyuyor; konuşmayı unutmaktan, belki de sesini bir daha duyamamaktan korkuyordu. Değişen zamanın karşısındaki aczi anlıyor ve boyun eğerek kabul ediyordu. Takati yoktu karşı koymaya, bunu da kavriyordu. Artık ihtiyarlıyorum sanırım, derdi bazen, aynalardan kaçardı. Çünkü aynaların hafızası yok; hatırlamıyorlar hiçbir şeyi. Mazi ile ati arasında bir perde gibi. Bazen de mazideki genç adamı özlüyordu; deli dolu, gözü kara ve hesapsız adamı, kendini! Ondaki uzaklaştıkça, korkuları daha da artıyordu.

Korku, insanın kendine tutsak olmasıdır. Fakat bu bir müebbet değil elbet. Gösterebilirse cesaret, firar edebilir veya savaşabilir; kendinden kendine başkaldırabilir! Onunsa ellerinde kör kelepçeler, ayaklarında

prangalar, dilinde düğüm ve zihninde uçurumlar. Mahkûmdu kendine!
Kaçmak mı? Fakat nereye!

***

Bugün onun kırkinci yaş günüydü. Yalnızdı. Ne bir pasta vardı çikolata-
talı ya da meyveli ne de üç beş tane mum. Sarıldı paltosuna ve oturdu
koltuğuna usulca. Sonra birkaç antidepresan, bir bardak da su. Nere-
deyse yarım asrın muhasebe defterinde, mürekkep artık kuruydu. Üç
duvara örülü raflar arasında yığınla kitaplar, bugün konuşmuyorlardı
onunla. Bugün nedense suskundu zaman. Herkes ve her şey bir başka
sessizdi sanki. Sükûnun dizginleyen tesiri artık zehirdi! Hatıraları,
kendinden geriye kalanı; tütün kokan eski bir sayfanın kim bilir hangi
satırları arasında kayboluyordu şimdi. Düşünüyordu ve düşündükçe
katran gibi ağır, yağ gibi bulaşkan kaygıların koynuna savruluyordu. Bu
sırada eski gramofonda, Charles Aznavour'dan La Bohème çalıyordu.
Yakın bir sıcaklık umarak kahve doldurduğu fincanı elinde, buharı
yükselmeden, değmeden henüz tavana teni, kristalleşiyordu. Birkaç
adımlik yolu boyunca kaçtı pencere kıyısından, civarından. Kitaplarına
tutunarak, onların muştuladığı huzura inanarak erişti eski koltuğuna.
Miskin bir hava kuşatıyordu dört bir yanını; berhava bir yalnızlığın
çemberinde kaçtı insanlardan. Elinde fincanı, kitaplara sığını-
yordu.

Dışarıda yağın kar ve içerisi soğuk. Düşünceler karışık, kalp çeperiyse
kaskatı. Kendinden kendine çarpan ve yankılanan ses, buğulu ve tuhaf.
Valéry'den birkaç dize de hatırlayabilirdi. Fakat, eve dön, diyordu şair.
Ev neredeydi? Bir menzili var mıydı, bir yolu veya bir sanı, adımların
ulaşacağı? Yukarıda, gri gökyüzünden boşanan kar taneleri, biliyorlar
mıydı mesela, evlerinin yolunu? Şimdi sokakta, asfalta degen yorgun
ayaklar biliyorlar mıydı? Şehrin insanları biliyorlar mıydı ev nedir,
nerededir biliyorlar mıydı?

Gözleri bir medet umarak orada, kitaplığı cvelan ediverdi. Bir refleks
veya alışkanlık gibi ya da her neyse, ne zaman buhranlara atılsa, tutuna-

cak bir daldı kitaplar. Fakat konuşmuyorlardı onunla, suskunlardı. Gel, demiyorlardı uzun zamandır, el uzatmıyorlardı artık. Kıpırdamadan ve oradan ayrılmayarak, nasıl terk edebilirlerdi onu? Ne tuhaf değil mi; neden bazı ayrılıklar beklemekten hâsıldır? Bekledi Kenan, bekleyecekti. Lakin ne bir kelime ne de cümle, tek bir ses bile vermediler. Ölüm gibi bir sessizlik oldu orada, ama anlıyordu Kenan; bahtından yana emindi bazı durumlara. Henüz küçük bir çocukken, bir çukura düşerek ölen rahmetli amcasının adını vermişlerdi ona. Babacığı, anneciği yahut dedeciği bir muhasebe yapmışlar mıydı kendi aralarında, bilinmez. Fakat bir ölünün ardından adını almak, onun kaderinden de pay almaktır sanki. Nefes alıyordu ama ömrü boyunca yaşamamıştı Kenan.

Bir kitapta, insan ait olduğu yeri bulana dek gurbettedir, yazıyordu hani. Ait olduğu bir yer yoktu. Fakat belki bir zamanlar vardı. Hatırlayamıyordu şimdi, ama bir zamanlar vardı! Bütün aidiyetleri kaybetmenin teessürü ile bir yabancı gibi yürüyordu dünya yüzeyinde. Binlerce kervan arasında, tanıdık bir sima bulamamak gibi arafta; mahzun, masum ve mahrumdu. Küçük bir çocuğun nihayet bir yerde, büyüdüğünü anladığı o an gibi sarsıcı bir hal üzere yaşıyordu.

***

Derken orada ilk defa, sanki yerine yeni konulmuşçasına duran eski bir kitap, dikkatini çekiverdi. Simsiyah cildi vardı, yaprakları sarımsı ve kalınca bir kitaptı. Elinde kahvesi, kalktı ayağa Kenan. Bir süre dokunmadı ona, suretine yerleşen tebessümle seyretmeye devam etti. Sanki konuşuyordu onunla; gel, diyordu belki. Neden olmasın! Kalpten kalbe ulaşan tılsımlı bir lisanı olabiliirdi. Diğer kitaplar gibi vefadan nasipsiz değildi belki.

Yaklaştı Kenan, heyecanın sebebini sorgulamıyordu. Aralarındaki mesafe gitgide tükeniyor, artık bir koku, bir de temas ırak kalıyordu ondan. Nedense tanı mıyordu onu; daha evvel bir yerlerden satın aldığı nı hatırlamıyordu. Emanet olsaydı mesela, muhakkak iade ederdi.

Çok uzaklardan teşrif eden bir yabancı gibi oradaydı, karşısındaydı bu kitap. Onca aşına çehre arasında yeni bir çehre, yerlilere muttasıl beklüyordu.

Dokundu parmak uçlarıyla kitaba, okşadı tenini ve yavaşça kavradı sonra. Bir çeşit deri gibi ya da ona benzer suni bir kabin muhafazasında, saklıyordu kendini. Eski demek bile yeni kalırdı herhalde onu görünce; bir asırlık mı, yoksa daha mı fazlası? Nahif bir tavırla çaktı kendine doğru onu ve yasladı göğsüne. Kenan hissediyordu onu, kokladı; edepte kusur etmiyordu.

Koltuğuna oturduğunda kapattı gözlerini. Sadrına yasladığı kitabı önüne koyarken, karşılaşacağı manzarayı bütün ecramı ile tahayyül ediyordu. Birileri görse ya da duysa, aklından şüphe ederlerdi belki. Belki de biraz daha ileri giderler de bir tumarhaneye kapatırlardı onu. Sade bir kitaba bunca reverans, görülmüş iş değildi.

Açtı gözlerini sonra, yavaşça ve de umutla. Pencere önünde beyaz bir güvercin, bir ileri bir de geri durmadan yürüyordu. Zaman yavaşlıyor, sesler susuyordu. İnceliyordu kitabı Kenan; bir müellifi yoktu, basım tarihi ve yayınevi de. Sayfaları birbirine bağlayan kökünde bir nizam yoktu; belli ki şirazesı de yoktu. İsmi iki kelimedenden müteşekkil, cezbedici bir simyası vardı. Yalnız iki kelime,

“Râzabad’a Yolculuk”

Bütün gece seyredecekti onu, hikâyesini bilmeden.

***

Ertesi gün.

Sahaflar Çarşısı’na doğru yürüyordu. Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş gibi şiir, kar ile adımlarına aynı zamanda sirayet ediyordu. Yürürken tasavvurun ve de tahayyülün en nadide beyitleri, kime ait olduğu belli olmayan bir nağme ile kalbinde cereyan ediyordu. Tecelliyi başka bir mecrada aramak ne cüret, işte oradaydı! Askılı siyah çantasında,

henüz önceki gün keşfettiği bir muamma, sorularına bir cevap bulma ümidiyle yürüyordu.

Yokuş tırmanıyordu. Eski bir han, cumbalı ahşap konak, kaldırım taşları ve vakur camiler arasında yükselen yokuşun, alçalan yeniye karşı takındığı tavra hayret ediyordu. Tevazu sahibiydi, edepli ve bir o kadar da görkemliydi. Kuşlar, sarmaşıklar, kar taneleri ve hatta haylaz kediler bile yalnız ona, o dik yokuşa sığınıyorlardı. Yazık ki beşerin kıymeti idrakten nasibi azdır; kimsecikler yoktu yokuşta, yalnız ve sakin. Aniden gelen bir istimlak kararına kadar, huzurla dinlenebilirdi.

***

Elini mütemediyen çantasına yaslıyordu Kenan. Kitabın hâlâ orada olduğundan emin olmak, bir uzvunun hâlâ bedenine tutunduğundan emin olmak gibi bir histi onun için. Önceki gün ve bugün ne bir satır okumuş ne de bir kelimeye dokunmuştu henüz. Zira, yara görünmeden tabib görünmez, derdi eskiler. Çantasında kitabı, ivedi adımlarla tabibe doğru ilerliyordu.

Kar yağışı durmuştu. Hangi vakitte yahut hangi merhalede tekrar yağar, bilinmez. Sakindi civar, kimsecikler yoktu çevresinde. Zaten sevmezdi de Kenan, insanların içine karışmazdı; bir muhavere veya tesadüften daima kaçardı. İz bırakmazdı ardında, görünmezdi; merdümگیرiz bir hal ile yaşar ve kimselere belli etmezdi. Oysa karla kaplı zemine bıraktığı ayak izleri, bir sonraki yağışa kadar anlatacaktı onu. İnsan bir şeylerden kaçıyor olsa bile bir yerde ele veriyor kendini galiba.

***

Nihayet Sahafklar Çarşısı'nın eşğine vardığında, bu eski yapının sade ve fakat heybetli kapısından içeri giriyordu. Mekânların insan ruhu üzerindeki tesirine inanıyordu. Duvar dibinde işgalci birkaç mağaza reyonu, beride biraz çöp yığını görse de görmezden gelebilirdi. İlerledi; belki de ilk defa hiçbir tezgâha uğramadan, saatlerce temaşa etmeden yeni eserleri, hızla ilerliyordu. Eli çantasının üzerinde yürüyordu.

Yalnızca eski kitaplar alan ve de satan kırk yedi numaralı dükkânın önü, her zaman olduğu gibi sakindi. Eski yazma eserler, nadide dokümanlar ve yazarı olmayan muamma kitaplar üst üste alt alta yığılı, bir aradaydılar. Zirveyi ileride arayanların unuttuğu mazide, bir başına yaşıyordu burası. Sanki asırlar evvelinden bir rivayet gibi küçük ve fakat sevimli, kitaplar mı onun içinde, yoksa o mu kitapların içinde, bilinmez bir meskendi burası.

“Kenan Efendi, buyurun gelin,” dedi derken bir ses içeriden, tanıdıktı. Kenan -kabzeden heyecanın da tesiriyle- hemen birkaç adım sonra içerideydi. Selam verdiğinde, muhatabı da içten bir selam ile karşılık veriyordu ona. Muhabbetle oturdu bir tabureye. Çevresinde sayfalar-dan, cümlelerden örülü surlar, yabancıların girmesine imkân yoktu. Kırk yedi numaranın sahibi ihtiyar adam, iki demli çay söyledi sonra çaycıya. Henüz çaylar gelmeden, tatlı bir sohbet başlamıştı.

***

Bahtiyar Efendi, kırk dokuz yıldır sahafılık mesleğinde iştiğal ediyordu. Başta Osmanlıca, ardından Farsça, Arapça ve Fransızca yazın eserlerinde ehil, hatta bugün hâlâ hayatta olan sayılı üstadlardan bir tanesiydi. Alaylıydı; usta çırak ilişkisinin tezahürlerinden biri olarak, bizzat ilmin bendesinden tedrisatını görmüştü. Henüz yirmi beş yaşında, bir çırak olarak başladığı meslekte, bugün en yetkin kimselerden biriydi.

Hafızası oldukça kuvvetli bir kimseydi Bahtiyar Efendi; okuduğu bir kelimeyi veya cümleyi asla unutmaz, ezberine alırdı. Nesir eserler üzerindeki hakimiyeti, manzumu idrak kabiliyeti ile çağın gizlediği bir cevher olarak kırk yedi numaralı dükkânda ömür tüketiyordu. Bahusus onu diğer üstadlardan ayıransa, şüphesiz sır çözmekteki hüneriydi.

Rahmetli ustası Galip Efendi, bir İstanbul beyefendisiydi. Arapça, Farsça, Fransızca ve de Rumca dillerine ve alfabelerine hâkim, yazma eserlerin menşei ve çağları hususunda derin bir müktesebata sahipti. Henüz öz vatanında parya muamelesi görürken, beynelmilel mesafelerden, uzak batıdan veya yakın doğudan, birçok kimseler ziyaretine

gelir ve ozemedikleri muammaları onun takdirine sunarlardı. Bahtiyar Efendi de ne ogrendiyse ondan ogrenmişti. Rahmetli ustasından bir emanet olarak edindiği, artık sadece adı kalmış ahiliği, bir akide olarak benimser ve oyle yaşardı. Her gün ve her çalışmasına, evvela ustasına bir Fatiha okuyarak başlardı.

“Sebeb-i ziyaretim malmunuzdur,” dedi Kenan, tatlı bir sohbetin ardından.

“Malmdur,” dedi Bahtiyar Efendi, “Hangi lisannda?” diye sordu, mi-zacındaki ağırlıkla. Kenan’ın elindeki kitabın hangi lisan ile yazıldığını merak ediyordu.

“Lisanı bilemiyorum, lakin Pehlevi alfabesi ile yazılı sanırım,” dedi Kenan.

Küçük bir kömür sobası, çatırdayan pervanelerin sesi ve kitapların cez-bedici kokuları arasında baş başalardı. Yudum yudum azalan çayların deminde yola revan olacaklardı. Kime, nereye, nereden veya neden, ne fark eder! Yola çıkan kimselere, evvela yolun kendisi yol gösterir. Kapı kapalıydı; dışarıda esen yel ve yersiz çamurun haberi yoktu onlardan. Zamanın ve de meknın haberi yoktu. Tabiat bir beyaz gelinlik giyinmiş gibi masum, onları saklıyordu fırtınalardan. şimdi dışarıda, nevbaharı arayan kar, yine eski bir şiir oluveriyor, yükse-liyordu semadan. Yere düşen her kar tanesi, Kenan’ın ayak izlerini biraz daha örtüyordu.

“Râzabad’a Yolculuk” dedi Kenan, çantasından çıkardığı kitabı Bahtiyar Efendi’ye uzatıyordu.

Bahtiyar Efendi aldı eline kitabı, bakışlarındaki tedirgin hal, konuya vkif olduğuna dair mühim bir delaletti sanki. Suretinde cevhere dokunan bir sarrafın saadeti vardı. Kaskatı kesilen kaslarında, hk-m okunmak üzere olan bir mahkmun çaresizliği. Tanıyor muydu yoksa bu kitabı?

“Nereden buldunuz bunu?” diye sordu dehşetle. Sesinde ilk defa bir coşku, dikkat çekiyordu.

“Kitaplığımda buldum,” dedi Kenan, “Nereden ve nasıl geldiğini bilemiyorum,” dedi.

Bahtiyar Efendi sustu sonra, konuşmadı. Derin bir sessizliğin sadrı ardındaki gizi arıyordu belki de. Gözlüklerini düzeltti birkaç defa, hiçbir ayrıntıdan mahrum kalmak istemiyordu. Baktı kitabın önüne, çevirdi sonra, arkasına baktı. Okudu ismini, dokundu eliyle cildini yokladı. Derken masası üzerindeki bütün çalışmalarını itti öteye doğru. Sakallarını sıvazladı bir süre, bir süre başını kaşdı. Nihayet kara kaplı kitabı önüne koyuverdiğinde konuşacaktı.

“Belli ki o sizi buldu,” dedi bu defa, ağır ağır. Kitabın kapağını açıyordu.

Her temas, peşinden de bir hikâyeyi sürükler. Mazide hükmü olmayanın, istikbalden de nasibi yoktur. Dokunuyordu Bahtiyar Efendi kitaba; sayfalar arasında serazad geziniyor, seyir ediyordu. Mütemadiyen dalyordu dipsiz bir kuyuya, bile isteye içinde kayboluyordu. Her haliyle ayan beyan kelimelerin tesirindeydi; kâh tebessüm ediyor kâh dudaklarını büküyor ya da kaşlarını çatıyordu. Bazen eliyle sakallarını sıvazlıyor, gözlüğünü yokluyordu. Bazen de bakışlarını oradan uzaklara, çok uzaklara adıyordu. Maziden bir hatıra, eski bir söz, bir rivayet duyar gibi dinliyordu her heceyi; dokunuyordu kitaba!

“Râzabad!” dedi sessizce, derin bir nefes çekti ciğerlerine.

***

Zaman ağır akıyordu. Kırk yedi numaralı dükkânda iki adam, cihanın henüz varlığından haberdar olmadığı bir hakikat ile yüzleşiyorlardı. Yazgının kaleminden dökülen bir bilgiye sahip değillerdi. Lakin kelimelerden örülü organ, yakalıyordu onları boyunlarından. Kim bilir farkında mıydılar bu tecellinin, şevkinde, fevkinde miydiler, bilinmez. Sade bir his vardı orada; henüz keşfedilmemiş, yurdu muğlak, ayak basılmamış bakir bir topraktan biten his, gönüllerden terennüm ediyordu.

Baharı bekleyen buz sarkaçları gibi damla damla çoğalıyordu Bahtiyar Efendi. Birikiyordu içinde, katlanarak artıyordu. Hatırlıyordu, düne dair ve düne ait ne varsa. Kelimeler, cümleler dili ucunda müheyya, harekete tereddütlüydüler. Hatırında kalan, daha doğrusu aklına adeta bir mih gibi çakılı olan sözlerin tesiri hırpalıyordu onu.

“Kadim tarihin suretinde delili olmayan ve fakat varlıktan uzaklarda bir yerde mukim, eski bir ülke vardır,” dedi. Kıstı ihtiyar gözlerini, kitabı incelemeye devam ediyordu Bahtiyar Efendi.

Şaşırdı Kenan, ismini ilk defa duyduğu bu ülkenin varlığından haberdar olmadığına şaşıırıyordu. Tarihin kaygan zemininde geziniyor, kâh binlerce asır evvele kâh düne gidiyor, hafızasında belli belirsiz vesikalar arasında, tanıdık birkaç satır bulamıyordu.

“Bu bir masal mı?” diye sordu. Durdu, “Yoksa hakikat mı?” diye sordu Kenan, şaşkıındı.

Sözün nihayet sadrından taşacağı aşikârdı. En koyu gecelerin ve de en derin kuyuların bir yıldızla aydınlanacağı aşikârdı. Yağmura gebe bulutlar gibi tebessüm ediyordu Bahtiyar Efendi. Toprağın altında bir cevher, uzun vakitler sonra şavkını gösteriyor, keşfedilmeyi bekliyordu.

“Zamanın ötesinde bir yerde,” dedi. Toparladı sözlerini ve devam etti, “Dört başı mamur ülkenin eşsiz güzellikteki mimarisi, taş lisan bahşeden kemerleri, eyvanları, çeşmeleri ve de bahçeleriyle görenleri hayrete sevk ederdi,” dedi. “Selâmet, muhabbet, emek ve ibadet mefkurelerinde birleşen halk, bolluk ile bereket içerisinde yaşardı,” dedi Bahtiyar Efendi, çayından bir yudum aldı ve gözlüklerini düzeltti, “Orada kaidelere boyun eğen bir nizam yoktur; sık ve gövdeli ağaçlar, çölün kaskatı kanunlarını reddederler. Bütün bir zemini örten yeşilin türlü tonu, bir yekte eriyerek yeşerirler. Sular yerin altından kaynar, kuşlar bir başka cıvıldar. Çiçekler en nadide renkleri ahenk ile açarlar. Behemehâl orada kış hâsil olmaz; her mevsim bahardır! Yüce dağların bir diğerine omuz vererek sakladığı bu uçsuz bucaksız

vadide, daha evvel görülmemiş türlü böcekler, nebatat ve insanlar bir arada yaşarlar,” dedi, anlatırken heyecanla anlatıyordu. Sanki oradaydı. Bir cennet tasvirine nazar eden bu cümlelerin tahayyülü zordu. Fakat nedendir bilinmez, belki de sözün simyası olsa gerek, anlıyordu Kenan. Toprak denince toprağı, su denince suyu tanıyordu; kavırıyordu gizin güzelliğini. Şayet bu bir masalsa bile, bitmesin istiyordu.

***

Mütemadiyen kapıyı yoklayan rüzgâr, birkaç kelime olsun duymak için çaba gösteriyordu. Sicim sicim bükülen kar taneleri, hemen her nesneye temas edebilmek için şiddetlerini artırıyorlardı; muhtemelen renge olan vuslatlarıydı onları böylesine divane eden, kim bilir. Sonra üç beş kimse geçiyordu önlerinden, ağır, yılgın ve netamelilerdi. Ve fakat kimse bilmiyordu kışın tadını, kimse anlamıyordu ondaki manayı ve de kerameti.

Bahtiyar Efendi, camdan kapının ardı ile hemhâl olurken, hakikat ile kendisi arasındaki ayrımı anlıyordu. Lübnanlı şairden birkaç mısra geliyordu aklına, ne zaman heyecanı hurucetse, aynı şey oluyordu. Hakikat ile insan arasındaki ilişki ne tuhaftı; yakın ama uzak, dokunacak gibi, fakat fezada bir şule sanki. Tıpkı camdan kapının iki yakası gibi. “Üzerindeki muhayyel örtü, kadim varlığını gizliyordu,” dedi sonra, “Yalnızdı orada; ezel ile ebed arasında, zamanın delili de yoktu. Bir gizdi ve açmadı ziyinetini alelade kimselere. Bu sebeple ona, şahsına münhasır bir isim verdiler elbette,” dedi.

“Râzabad!” dedi Kenan, coşkuyla. İstemedен sesini yükselttiği için biraz mahcup olmuştu.

Haklıydı. Bahtiyar Efendi gülümsedi ve başıyla onayladı Kenan’ı. Sonra bir kez daha aldı kitabı eline, rikkatle metne göz gezdirdi. Mahir bir müellifin kaleminden çıktığı belliydi; kalbi ile kalemi arasında mesafe yoktu, belliydi. Mesabeye gelince; kelimeler ve dahi noktasından virgölüne her dokunuş, hislerin mürekkebe boyanmış hâliydi.

“Râzabad’ın yedi kapısı vardır,” dedi bu defa, “Yedi kapıya, yedi bilge muhafızlık eder,” dedi.

“Bu kapılar nerededir?” diye sordu Kenan, merakı aklını cezbediyordu. Sustu Bahtiyar Efendi, kitabı incelemeye devam etti. Sükutun bir fasit daire içerisinde deveran eden ahengine kandı mı bilinmez, susuyordu. Düşünce, hisler ve hatıralar, peşi sıra cereyan ediyordu yüreğinde, en derininde bir yerlerde çağlıyordu sular. Susuyordu ve fakat susmak -kimi zaman- konuşmaktan ağır yüküdür, bilenler bilir. Şimdi söyleyecekleri, bir cevabın niteliklerinden ziyade soru mahiyeti taşıyacaktı. “Râzabad’ın kapıları,” dedi. Durdu bir süre, kapı ardından yağın karı seyretti, “Râzabad’ın kapıları her yerededir ve de hiçbir yerde!” dedi. Sözlerindeki bu anlamsız birliktelik ya da bu manidar zıtlık, aslında anlamın bizzat kendisiydi. Fakat bunu Kenan, nasıl bilebilirdi?

Derin bir sükût ve dışarıda yağın kar. Râzabad’ı düşünüyor, düşlüyordu Bahtiyar Efendi. Âh Râzabad, diyordu içinden; kimselere belli etmeden. Hem ustası hem de şeyhi Galip Efendi’nin sözleri çağlıyordu içinde. Hiç durmadan, dervişler dillerinde dualarla, şairler şiirler çığırıldı onun için, diyordu. Hatırlıyordu dünü; birlikte oturuyorlardı yine böyle bir sobanın sıcağında. “Evladını kaybeden kadınlar ağıtlarında, yetim çocuklar oyunlarında söylediler onun ismini. Kuşlar dahi onu konuştular birbirleriyle, şakıldılar, çilediler, tasavvur ettiler hep birlikte” diyordu, anlatırken nasıl da heyecanlanıyordu. “Nevâ kasideleri yazıldı uğruna, destanlar hep onu andı. Dem-be-dem kimi rüyasında gördü, kimi de hayalinde. Nice seyyahlar, onun hasretiyle yollarda telef oldular, gittiler,” diyordu merhum, hatırlıyordu. Derin bir nefes çekiyordu sonra ciğerlerine, Âh, diyordu hani, âh bir büyüdü düş, bir efsunlu ürperiş, Râzabad, diyordu.

Uzaktan yakına yaklaşan hoş bir nağme, bir armonika gibi bilinmedik notalara dokunuyordu. Belki de Râzabad’ın bu efsunlu hikâyesine eşlik etmek için oradaydı; eski ve vefakâr bir dost gibi karşılamaya gelmişti onu! Uzun yıllar boyu ayrı kalmış olsalar da küs değillerdi.

Kabul etmek gerekiyor; insanlar ve nağmeler iç içedir. Zaten her düşün bir melodisi yok mu? Bir ses, uyum içinde çalınmaz mı kalplere, bazen durduk yere? Sonra başka bir yerde, uzak bir ülkede mesela veya hemen orada, hatta şu anda, tanıdık gelmez mi, o eski nağme?

***

Bahtiyar Efendi, tüm malûmatının bu kadar olduğunu söylediğinde, Kenan pek de inanmamıştı ona; sanki bir sırı gizliyor, yalnız izin verildiği ölçüde konuşuyordu. Pehlî alfabelerinden anlıyor olabilirdi ve fakat lisanın ne olduğunu söylememişti. Öyleyse bir ezber yahut kanıdan mı ibaretti söyledikleri? Ya da bir zamanlar duyduklarından? Kaçamak bakışlarında, onu ele veren bir şey vardı. Muhtemelen şüphe! Açıklayamıyordu. Bu eski hikâye hakikat olamayacak kadar hayali bir örgüye sahipti. Öyleyse belki bir mit, belki de masaldı. Bilemezdi Kenan.

“Yedi kapıya muhafızlık eden yedi bilge, dünya zahirinde, birbirinden farklı suretler ile aramızda yaşamaktadırlar,” demişti Bahtiyar Efendi. Evet, en son böyle söylemişti ihtiyar sahaf. Fakat kimler ve neredeler, diye sorduğunda Kenan, sen onları bulamazsın, onlar seni bulur, demişti hani. Çünkü güzelin fitratında nadide olmak vardır; Râzabad alelade kimselerin erişebileceği bir maksut değildir, demişti.

Zaman nasıl da tükeniyordu. Derken kucaklaştılar ve ayrıldı Kenan oradan. Geride iki boş bardak, bir eski hikâye, bir de cevapsız sorular kaldı. Önündeysen, yürüyeceği uzun bir yol vardı...

Birinci Bab.

Vuslat ile hasret arasında herkes birbirine benzer.

İki gün sonra.

Yine böyle bir geceydi; kurşuni ve de ıssız. Sükûn kol geziyordu sokaklarda, yükünü soyunmuştu sırtından kaldırım taşları da. Hasret şiirleri okunuyordu evlerde. Kediler dahi mahzun, bir kuytuda veya kimsesiz köşelerde. Bir ses sonra; bir meczup, boylu boyunca naralar ile yırtıyordu gerçeğin izafiyetini. Ben bendedir, diyordu, bağıra çağıra, “Ben bendedir!” Derken sustu meczup ya da gitti bir başka sokağa. Önünde kara kaplı kitabı Râzabad’a Yolculuk, birkaç boş yaprak, Fars lügati, etimoloji ve Sasani Tarihi kaynakları, yabancıısı olduğu bir dili çözmeye uğraşıyordu Kenan.

Varlığın orada tecelli eden muştularını görmezden gelmek, uzaklaşmak istiyordu aslında. Fakat ne kadar kaçmak istese de kaçamıyordu kendinden; bir zanlı gibi dolanıyordu içinde, güvensizdi her mesken. Beyhudeydi belki de hayat, beyhude zaman ve beyhude çabalar. Çünkü çağırıyordu onu hüüzün; bana bak, beni gör ve özümse, diyordu. Masa lambasının cılız ve yorgun aydınlığında, elleri çenesi altında masaya yaslanarak düşlüyordu onu; özlüyordu Yasemin’i, o dağ yamaçlarında açan çiçeği.

Fransızlar, sillage, derler mesela; bu, kokunun izi, demektir. Bir kimse, bulunduğu yerden uzak bir yere gitse, gelmesi bir daha ya da

hemen dönecek olsa, ardında, onu hatırlatan kokusu kalır. Yazık ki eşyanın veya cömert bir hafızanın nisyanına mukavemeti yok! Pencere aralığından sızan eski bir koku ve kokuyla birlikte palazlanan hisler sarıyordu çevresini. Birden başı üzerinde cevelan eden hatıralar, heyula ordular gibi kalbini işgal ediyor, kabzediyordu sonra. Orada, önünde soyunmayı bekleyen Pehlevî alfabetinde yazılı metnin aldatici cazibesine ne kadar arzu etse de kanamıyordu. Yasemin’i özlüyordu, o dağ yamaçlarında açan çiçeği.

***

Değişmemişti on senedir, hiçbir nesnenin yeri; dolabın kulpu kırık, sehpa ayağının biri kısa. Ayna hâlâ kapıya bakıyor ve Monet’nin rep-likası duvarda. Koltuklar, halılar, duvarlar değişmemişti hâlâ. Kapı önündeki tahta eşik gıcırdaydı. Portmantodaki pembe hırka, kıpırdamıyordu yerinden. Ayakkabılığın üst rafı yalnız topuklu, iki de terlik; hepsi otuz altı numara. Lakin aynada artık daha yaşlı bir adam, belki biraz daha zayıf. Çöp kutusunda sigara paketleri ve perdeler açılmıyordu artık. Geceler daha uzun ve soğuk saatler. Domatesin eski tadı yok, sahadanda yumurtanın da.

Üst kattaki Naciye Hanım, geçen hafta öldü. Bir oğlu vardı, o da hayırsız çıktı. Kızlarından gelen giden olmadı zaten. Kimsecikler yoktu yanında, cenazesini mahalleli kaldırdı kadıncağızın. Evini önceki gün satılığa çıkardılar, eşyalarını da hurdacı aldı. Seksen altı yaşındaydı Naciye Hanım; biraz aksi olsa da kimseye zararı dokunmazdı. Bir gece rahatsızlandı ve öldü. Fakat neden öldü ve neden değiştirdi yerini? Kızıyordu Kenan; çünkü neden durmaksızın değişiyordu her şey? Neden Yasemin’in bıraktığı gibi kalmıyordu hiçbir şey? Var mıydı bir cevabı nedenlerin? Sorular neden yoruyordu?

“On sene” dedi, kahırla sigarasını ateşledi.

Derde yâr olmak, hem ağyâr olmak ne mümkün! İki zıddın arasında, bir saye bulmak ne mümkün! Öyleyse yürümek gerek; hiç değilse durdukça ağırlaşan yükü, adımlara bölüştürmek gerek, diyerek

kalktı ayağa. Aldı paltosunu sırtına, cebi biraz söküük. Çizmelerini giydi sonra, kerata aynı yerde. Dudakları arasında bir sigara ve de iki kelime: on sene.

***

Sokaklar sessiz ve soğuk. Yurdundan uzak bir mülteci gibi serazad adımların ulaşacağı bir menzil yoktu. Sırtında paltosu ve ayağında çizme, dünyalık başka bir yükü yoktu. Yürüyordu ve orada bir başına değildi, üç kişilerdi; hatıraları önünden, hüznü de ardından yürüyordu. Kanlı bir muharebe meydanında, düşünceleri kılıç kuşanıyor, saldırılara karşı koymaya çalışıyordu. Ve düşünüyordu; geçip giden yıllara sövmek ile zamanın bahtı değişmez, biliyordu.

On sene evveldi; yine böyle soğuk bir gecede, hayata gözlerini yumdu Yasemin. Elim hastalığın pençesinde, iki uzun yıl boyunca türlü acılara göğüs gerdi. Ve fakat bir Şubat günü, yıkıldı dağlar; kurudu dağ yamaçlarında açan rengarenk çiçekler. Kırıldı umutlar ve tükendi uzun yıldızlı geceler. Tükendi dünler, kâğıdın yanıp tutuşması gibi yok oldu bütün güzel günler. Yeterdi artık gözyaşları; hayıflanmalar, ahlar ve evvahlar yeterdi. Öyle söylüyorlar, teselli ediyorlardı. Üzülme, diyorlardı hani, devam etmelisin yaşamaya. Üzülme artık, zamanla her şey unutulur, diyorlardı. Tahammül etmelisin, buna da mecbursun, diyorlardı; ne kadar da soğukkanlıydılar.

Yalan söylüyorlardı, yalan! Derman nerede veya kimde, bilmiyor kimse. Gözyaşları söndüremiyor gönüldeki azgın yangını ve zaman elinde bıçakla yürüyor insanın üzerine. Kim uydurdu bilinmez; tahammül diye bir kelime yok, teselli de! Yalan çünkü, hepsi yalan! Yasemin, bir Şubat günü öldü ve sabahsız gecelerin ilkiydi; tükendi her şey, umutlar tükendi. Dağ yamaçlarına çığ düştü, yıkıldı şehirler. Alışırın, diyorlardı hani, alışmak yalan. Hepsi yalan!

Gidince Yasemin uzaklara, dağlarda bir daha çiçek açmadı. Kuşlar göç etti ve dönmediler bir daha mevsimlerine. Tebessüm etmedi hayat ve koşturmadı kız çocukları sonsuz düzlüklerde. Şehirler ışıkla

donandı ve fakat bu defa, yıldızlar terk etti gökyüzünü. Giden trenler, dönmediler geriye. Ve bir kimse, sonunda hasret olmaksızın sarılmadı; sarılmadı, hiçbir sevdiğine.

“Kendi ölümünden değil senin ölümünden korkuyorum,” demişti son gece.

Nasıl da titriyordu kuru dudakları! Haklıydı yine; çünkü ölmüştü Kenan. Nefes alıyor, konuşuyor, yiyor içiyor ve fakat artık yaşamıyordu. Kime anlatsaydı bu hakikati? Kime anlatsaydı da bir cevap olsun verebilseydi haline? Heyhat, diyordu, heyhat; diriler, ölülerin dilinden anlamıyor, biliyordu. Şimdi yürürken sokaklarda bir başına, bazı hakikatler ile yüzleşmek ne zor. Kadere boyun bükmek ve onu olduğu gibi kabul etmek ne zor. Bir ipin ucu ile kendi arasında tercih yaptığı onlarca gece, defalarca düşünmüştü bunu; yaşamak ne de zor...

***

Yürüyordu, gamını da heybesinde taşıyordu. Zeminin beyaz tenine bata çıka ilerleyen ayakları, gitgide ağırlaşıyordu. Bir süre sonra, eski bir kahvehanenin davetkâr sıcaklığı civardaki tüm hayatı içine doğru çekiyordu. Kenan da -ister istemez- çekildi ona doğru. İçeride kimsecikler yoktu; soba sıcaklığı, biraz rutubet ve kapı önünde iki köpek. Oturdu bir masaya ve düşünceliydi. Eğiyordu ağır başını, içi dolu başaklar gibi. Sustu ve dinledi sonra; sessizliğin tahakkümünü kabul etmeyen her sesi. Bir mahzun gibi boynu bükük çaydanlık, belli ki onunla aynı bahttan payeliydi.

“Vuslat ile hasret arasında, herkes birbirine benzer,” dedi kahveci, incebelliyi bırakırken önüne.

Kenan, teşekkür ettikten sonra bir yudum aldı çayından, sonra bir yudum daha. Herhalde uzun zamandır böylesine lezzetli bir çay içmemişti. Dışarıda lapa lapa kar yağıyordu; İstanbul, İstanbul olalı, herhalde görmemişti böyle bir sene. İçerideyse loş sarı ışıklar, sekiz tahta masa ve yine tahta sandalyeler vardı. Tüplü televizyonda renkli bir müzik kanalı açıktı ve fakat sesi kısıktı. Radyoda Müzeyyen Senar

çalıyordu bir de; hasret mi yoksa vuslat mı, çayın demine yakışır eski bir ezgiyi icra ediyordu.

“Neden?” diye sordu Kenan, bir karşılık verecekti kahveciye, “Vuslat saadetin, hasret ise hicranın kapısı; insan hangisine yaklaşırsa, onun hissesinden pay alır,” dedi.

Oturdu masasına kahveci, belli ki muhabbetine bir muhib arıyordu. Soğuktu hava, sıcak meskenin kıymetinde buluşuyorlardı. İki bardak çay koydu masanın üzerine sonra kahveci; tavşankanı ve dumanı üstünde. Kenan boşalan bardağı iterken önünden, sıcak olanı da çekiyordu kendine doğru. Derken orada tanıştılar. Kemikli, kavruk bir sureti vardı adamın. Gür sakalları vardı. Sol bacağında bir topallık, sağ omuzunda el havlusu vardı. Kahveci Cevat derlermiş adına, muhitin eskisiymiş; tam yirmi yıldır bu küçük kahvehanede kahvecilik yaparım, diyordu. İki defa evlenmiş, fakat her defasında boşanmış; bu meslek yuva kurmaya müsaade etmez, diyordu. İlk evliliğinden, şimdi gelinlik çağında bir kızı varmış; canımdan öte candır, diyordu. Bir muhaverenin selâmeti, evvela dinlemekle başlar. Çünkü kulak olmasa, sözün ehemmiyeti yok. Onlar da dinlediler, konuştular ve anlattılar. Meğer aynı masada, aynı demlikten neşet eden çayları yudumlayan kimseler, görünmez bir bağ ile bağlanırlarmış birbirlerine. Müheyya bekler, idrak eder ve hissederlermiş sonra, bihakkın sözün kıymetini.

***

Nihayet alaturka nağmelerin en hicranlı vakitleri de gelip çatıyordu. Artık kulaklar, bir uzuvdan daha fazlasıydı; meskeninden ayrılacak ve ait olduğu yere, yani kalbe kadar inecekti. Sanmasınlar ki yol bilmez, iz bilmez bir kimsedir; yabancıysa değil kalbin, mihmandarıydı. Şimdi radyoda eski bir nağme, dinliyorlardı kalplerinde; demiri ateşte döverler, sözü nağmede.

“Vuslat ile hasret arasında, herkes birbirine benzer” dedi bir defa daha Kahveci Cevat, “Ayıramaz kimse kendini, bir başkasından,” dedi.

“Fakat neden?” diye sordu Kenan, tekrar.

Cevat, çayından sıcacık bir yudum aldı. Elinde gümüş tesbihi, sağa ve sola, ardından yukarı aşağı doğru durmadan sallıyordu. Bazen Kenan’ın gözlerine bakıyordu, bazen buğulu cama ve bazen de masa üzerindeki incebelli bardağına. Derken gülümsedi, belli ki düşüncelerinden yahut hislerinden biri temayüz edecekti. Nasıl olduysa, çok eski zamanlardan ziyaretine gelen bir hikâye, dudakları arasında hayat buluyordu.

“Bir zamanlar” dedi, sesi buğuluydu, “İsfahan’da yaşayan Sergerdan adında bir seyyah, namını epeyce duyduğu vuslat denizine erişmek ümidiyle yola revan oldu,” dedi.

İyi bir hikâye dinlemeyeli ne kadar olmuştu? Ya da herhangi birini dinlemeyeli? Dikkat kesildi Kenan, gerçi pek de alışkın değildi. Çünkü insanlar yoruyordu onu; anlamıyorlardı hiçbir şeyden. Açıklamalar yoruyordu; anlaşılmamak, anlatamamak, anlayamamak ve hatta bazen anlamak bile yoruyordu onu. Bu sebeple kaçmıştı kitapların dünyasına. Pişman mısın, diye soracak olsalar, asla değildi. Uzun zamandır tek dostu kitaplarıydı. Kitaplarla konuşur, kitaplarla dertleşir ve nihayet kitapları dinlerdi. Güzel bir şiir, Paris’te bir akşamüstü, İstanbul’da yağmur ya da Beyrut’ta aşk; okuduğu her hikâye, sanki bir anda, gözleri önünde canlanır, ete kemiğe bürünür ve kurtarırdı onu, sıradan ve buhranlı dünyasından.

“Kimsesiz bir çocuktu Sergerdan. Annesi ve babası fakir kimselerdi; o henüz küçük bir çocukken taundan vefat etmişlerdi,” dedi Kahveci Cevat. “Zavallı çocuk, her nereye baksa bir yokluk!” dedi. Devam ediyordu, “Koca dünyada bir başına kaldığında, konu komşu, akrabalarından da sahiplenen olmadı garibi. Ya ne etseydi? Cami köşelerinde dilenir, kimi zaman da hırsızlık ederdi. Akşamına bir lokma bulduysa ne gam! Yoksa aç uyurdu sabı,” dedi ve bir sigara yaktı sonra, devam ediyordu, “Derken günlerden bir gün, bir somun ekmek çalarken

yakalandı masum. Tuttular kollarından ve ahali üzerine yürüdü onun. El-Hak şeriat, dedi aralarından biri; kanun belli, eli kesilecekti!”

“Yazık,” dedi Kenan, o da bir sigara yakıyordu.

“Mahkeme ayaküstü, kadı ile cellat ayaküstü. Gale yana gelen halkın buydu hükmü,” dedi Kahveci. Devam ediyordu, “Derken talebeleriyle birlikte pazar yerini cevelan eden devrin büyük alimi Felah el-İsfahani, Sergerdan’ın eline inmekte olan satırı görünce irkildi birden. Hızla ilerleyerek beriden, durun, dedi, kaldırdı elini! Ne cüret; o, durun, deyince dururdu herkes tabii. Sonra cürmünü sordu garibin, hırsızlık, dedi zabıt. Cezasını sordu bu defa sabinin, haddir, dedi kadı efendi, sabit. Sergerdan’ı ağlıyordu mahzun; çakır gözleri yalvaran bakışlarla el-İsfahani’yi izliyor, dili biçare medet arıyordu masum. Rabbinden medet dileniyordu. Büyük bir uğultu vardı meydanda, herkes konuşuyordu. Nihayet, yarım şeriat olmaz, dedi İsfahani, sustu herkes. Şeriatın kestiği parmak acımaz amma muhtacın da elini kesmez. İlmine akıl sır ermez bir kimseydi İsfahani; dedi, şeriat o ki cürme saiki gerek, saikten de evvel saiki gerek, bilsin herkes. Karşı gelemediler ve boyun büktü herkes. Bükmeselerdi, fukarayı hırsızlığa mecbur eden bozuk nizamı mahkûm edecekti İsfahani; valinin elini belki de boynunu diyet isteyecekti. Nihayet bıraktılar Sergerdan’ı, öptü küçük ellerini. Ahali dağıldı ve İsfahani yavrucağın başını okşadı. İsmi sordu, Sergerdan, dedi yetim. Tebessüm etti mübarek, dedi, seni pek mi pek sevdim. Onu himayesine aldı sonra. Sergerdan’ın hayatı artık tamamen değişecekti haddizatında,” dedi.

“Herkes ikinci bir hayatı hak eder,” dedi Kenan.

“Elbette” dedi Kahveci Cevat, “Lakin gamı da demi de birdir; hayat bölünmez bir bütündür,” dedi.

Her şeyin telafisi zamanla mümkün ama zamanın telafisi yok! Akıp giden nehrin kâinatı besleyip geriye dönememesi gibi hem çare hem de biçare zaman; insanın pek çok kimseye deva olup kendi yaralarını saramaması gibi. Şimdi tüm şiddetiyle akıyordu zaman ve Sergerdan’ın

hikâyesi devam ediyordu. Memnundu Kenan, belki de uzun zamandır ilk defa telafiye arzusu yoktu.

“Çocukluğu İsfahan Medresesi’nin koridorlarında koşturarak geçti” dedi Kahveci Cevat. Sıcak bir yudum alıyordu sonra çayından, “Ve nihayet yıllar sonra, medresenin en gözde talebelerinden biri oluverdi Sergerdan. Kim bilir, belki de onu ilim ile mükafatlandırdı Hazreti Yezdan. Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Kelam okumalarında akranlarını geride bıraktı. Kimya ile Matematik sahalarında henüz genç yaşında bir bilge hüviyetini kazandı. Felah el-İsfahanî, onunla gurur duyuyordu, memnundu. Bir baba edasından mutluydu. O da bir zamanlar sokaklarda kimsesiz büyümüşü malûm; kim bilir, belki de onda kendi gençliğini görüyordu.” dedi ve ayağa kalkıyordu.

İlerlerken tezgahına doğru, gecenin son suyu da kaynıyordu. Buharı bir sis gibi gizemli, bakır kazanın harareti, muhtemelen hikâyenin nihayetindendi. İki incebelli bardak, iki renkli tabak, iki de demir kaşık, Kahveci Cevat’ın elinde bambaşka bir ikrama dönüşüyorlardı; öyle bir özen ki, çaya, henüz damağa değmeden bir mana isnat ediyordu.

***

Elinde iki bardakla nihayet geldi ve oturdu tekrar Kenan’ın karşısına. Birer sigara yaktılar; dumanı türlü biçimler ile bambaşka bir hikâye anlatıyordu sanki. Bardağın camdan çeperlerine çarpan çay kaşığının şingirtisi -tuhaftır- radyodaki ezgi ile bir ahenk, bir uyum dahilinde hareket ediyordu. Yaslandı arkasına Cevat sonra, kollarını attı sandalyenin omuzlarına. Ağzında sigarası, bekledi bir süre. Bekledi, tesbihini sallarken eski bir alışkanlıkla, hikâyesine kaldığı yerden devam ediyordu.

“Allah, insanı, keşfe memur kılmasaydı, Kendini de ayan beyan gösterir, zahir ederdi elbet. Lakin idrak edeni ne azdır, hayret!” dedi. “Zira keşif, insanın belki de en mühim yükümlülüğüdür,” dedi Kahveci Cevat, bir nefes çekti sonra sigarasından. “İnsana dair her ne varsa, birer tohum gibi kalp tarlasına ekilidir. İnsan neyi sularsa, o yeşerir. Küçümsemek